

Een tehuis voor ontheemden

Sinds een aantal jaren vindt het Luzac College er een onderkomen in. Het is nog niet zo lang geleden dat het gebouw aan de Zusterstraat onderdak bood aan een ander publiek. In 1655 gebouwd, bood het zogenaamde 'oudemanhuis' tot ver in de negentiende eeuw plaats aan mensen van de zelfkant der samenleving. Het waren vogels van divers pluimage: niet alleen ouderen vonden een verblijfplaats in een van de dertig kamertjes die het tehuis telde, ook zieken, ongehuwde moeders en zwervers werden er vaak tijdelijk in ondergebracht. Niet voor niets heette het tehuis in de volksmond 'passantenhuis'.

Wie denkt dat het oudemanhuis een oase van rust was, vergist zich. De gigantische overbevolking, de gebrekkige hygiëne en de vele ruzies tussen de bewoners vroegen om problemen en waren voor de regenten van het armbestuur een voortdurende bron van ergernis. In 1875 waren de problemen zo hoog opgelopen, dat er strenge eisen aan de toelating werden gesteld: slechts mensen die ouder waren dan zestig jaar en die van "onbesproken levenswandel" waren, hadden kans op een kamertje.

De problemen waren hiermee echter allerminst opgelost. Gevallen van dronkenschap en "onzedelijk gedrag" bleven frequent, en vechtpartijen waren eerder regel dan uitzondering. Vaak liepen conflicten met een sisser af, soms besloten de regenten echter tot sancties. Erg consequent waren ze overigens niet. De ene keer werd dronkenschap met de mantel der liefde bedekt, de andere keer volgde een zware straf. De weduwe Saarloos mocht van geluk spreken. Ontelbaar was het aantal keren dat ze stomdronken door het oude-

manhuis waggelde en toch kwam ze er iedere keer weer met een waarschuwing vanaf. Een andere bewoner, A. Reijnierse, was minder gelukkig. Nadat hij al een aantal keer van het armbestuur te horen had gekregen dat "het manhuis geen asiel voor dronkaards was", was hij op een dag in zijn kamertje gekomen, in "dronken toestand", en had daar de pispot omvergegooid, waarvan "den viezen inhoud op het bed en kleeren van de benedenbewoonster was gekomen." Dit was voor de armbestuurders in de letterlijkste zin van het woord de druppel die de emmer deed overlopen en Reijnierse kreeg dan ook te horen dat hij het oudemanhuis terstond moest verlaten.

Het was niet alleen het gekrakeel van de bewoners dat de regenten meer dan eens nachtmerries bezorgden. Ook met de kritiek die de plaatselijke gezondheidscommissie op de kwaliteit van het gebouw leverde zaten ze in hun maag. Het oordeel van de commissie, die het tehuis aan het begin van de vorige eeuw bezocht, loog er niet om: het huis "maakte een ongunstige indruk door de vuile en verwaarloosde toestand, waarin meerdere vertrekken verkeerden." Alleen wandgedierte leek zich volgens de commissie thuis te voelen in het gebouw. Nog veel kritischer was het Volksblad dat in 1912 een artikelje wijdde aan het manhuis. In sarcastische bewoordingen werd het lot van de Goese 'oudjes' beschreven, die iedere morgen om vier uur moesten opstaan en die grotendeels aan hun lot werden overgelaten. Het enige positieve dat het Volksblad aan het Manhuis kon ontdekken, was dat de bewoners een dak boven het hoofd hadden.

Pas na de Tweede Wereldoorlog

"Tot hulp en troost van man en vrouw"
"Is opgherecht dit nieu ghebouw"
"In ruste ider hier sijn tijt"
"En 't eijnde van sijn leve slijt"

verstomden de klachten over het tehuis. De terugloop van het aantal bewoners en de verbetering van de kamers zullen hier ongetwijfeld mee te maken hebben gehad. Uit een enquête uit 1955 bleek dat een meerderheid van de bewoners in haar nopjes was met de huisvesting. Dat het gemeentebestuur de kamertjes veel te klein vond, interesseerde de bewoners maar weinig.

In 1962 werd het gebouw door het armbestuur aan de gemeente overgedragen. Voordat het Luzac College er uiteindelijk introk, heeft het nog verschillende andere bestemmingen gehad.

Albert L. Kort

De Sierspeld

www.desierspeld.nl

- Singer- en Lewenstien naaimachines
- lockmachines
- reparatie van alle merken naai- en lockmachines!
- alle soorten kleding reparaties
- furnituren en wol
- bij aanschaf nieuwe machine gratis instructie!
- stomerij

Keizerstraat 9 (hoek opril Beestenmarkt)
4461 AN Goes (0113) 227982

Spectaculair binnenschilderwerk (als) GESPOTEN!

- in één laag dekkend en strak!
- sterk, strak en een bolle laag!
- voor deuren, ramen en kozijnen

film/foto/info op
www.avdvelde.nl

schildersbedrijf
A.v.d.VELDE
www.avdvelde.nl 0113 220723